

Чому не Еванс?
Агата Крісті

Класика англійського детективу

Небезпека може вигулькнути майже будь-де. Навіть на полі для гольфу. Боббі Джонс саме грав у цю гру зі своїм знайомим, доктором Томасом. І, як це іноді буває, м'ячик стрімко вилетів за межі поля. Шукаючи його, Боббі натрапляє на тяжко пораненого чоловіка. Але врятувати бідолаху не вдається. За мить до смерті незнайомиць промовляє дивну фразу: «Чому не Еванс?» У кишені загиблого Боббі знаходить світлину жінки. Хто вона, ким був померлий і де шукати таємничу людину на ім'я Еванс, що, можливо, знає відповіді на всі інші запитання?

Агата Крісті

Чому не Еванс?

Крістоферу Меллоку, на згадку про Гайндс

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням: Christie A. Why Didn't They Ask Evans?: A Novel / Agatha Christie. – London: HarperCollins, 2017. – 304 p.

www.agathachristie.com

Переклад з англійської Юлії Максимейко

AGATHA CHRISTIE and the Agatha Christie Signature are registered trade marks of Agatha Christie Limited in the UK and elsewhere. All rights reserved.

Why Didn't They Ask Evans? © 1934 Agatha Christie Limited. All rights reserved

Translation entitled «Чому не Еванс?» © 2021 Agatha Christie Limited. All rights reserved

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2021

Розділ перший. Нещасний випадок

Боббі Джонс поставив м'яча на кілок, коротко прицілився, повільно відвів ключку назад, а потім з блискавичною швидкістю вдарив.

Думаєте, м'яч, як йому й годиться, полетів уздовж доріжки і – все вище й вище – гайнувши над бункером[1 - Штучна піщана пастка, яку зазвичай установлюють перед гріном. – Тут і далі прим. ред., якщо не зазначено інше.], приземлився біля чотирнадцятого гріна[2 - Ділянка навколо лунки із коротко підстриженою травою.] для простого удару меші?[3 - Ключка з плоским гаком, призначена для вибивання м'яча на грін.]

Та де там! Запущений надто низько, він ковзнув уперед по землі й надійно вгруз у пісок!

Довкола не було збудженого натовпу, який міг би видати розпачливий зойк. Єдиний свідок цього удару ніскільки не здивувався. І пояснити це було просто – адже удар належав не народженому в Америці віртуозу, а лишень четвертому синові вікарія в невеличкому приморському містечку на узбережжі Вельса, Марчболті.

Боббі чортихнувся.

То був привабливий молодик років двадцяти восьми. Навіть найкращий друг не назвав би його вродливим, але обличчя Боббі неминуче викликало симпатію, а в карих очах виблискувала собача приязність.

– Що день, то гірше, – мляво пробубонів він.

– Надто різкий удар, – відказав його партнер.

Доктор Томас був чоловіком середнього віку, з сивим волоссям і бадьорим рум'яним обличчям. Сам він ніколи не бив з усього розмаху. Обирав короткі чіткі удари з напівзамаху й зазвичай перемагав кращих, але не дуже зібраних гравців.

Боббі оскаженіло накинувся на м'яч нібликом[4 - Ключка з масивним похилим гаком, призначена для вибивання м'яча з бункера.]. Третя спроба виявилася вдалою. М'ячик приземлився біля гріна. А от доктор Томас загнав свого м'яча в лунку двома першокласними ударами айрона[5 - Ключка з пласким гаком, призначена для здійснення ударів на короткі та середні відстані.].

– Лунка ваша, – промовив Боббі.

Вони перейшли до наступної мітки.

Лікар бив першим – хороший чіткий низький удар, але на коротку відстань.

Боббі зітхнув. Поставив на кілок свого м'ячика, поправив його, довгенько махав ключкою, напружено замахнувся, заплющив очі, підвів голову, опустив праве плече (одне слово, зробив усе, чого робити не варто), вдарив по м'ячу, і той промчав уперед, здолавши десь половину відстані до лунки.

Боббі задоволено видихнув. Славнозвісна гольфістська пригніченість на його обличчі поступилася місцем не менш славнозвісному тріумфу.

– Тепер я знаю, як правильно, – сказав він, хоч нічого не знав.

Ще один прекрасний удар айроном, коротка підсічка за допомогою меші, і нарешті Боббі поховав м'ячика. Він вибив «берді», узявши лунку за чотири удари замість п'ятьох, і тепер відставав від доктора Томаса лише на одне очко.

Сповнений упевненості, Боббі підійшов до мітки на шістнадцятій лунці, повторив послідовність непотрібних дій, але дива не сталося. Натомість вийшов приголомшливий, неперевершений, майже надлюдський слайс[6 - Змазаний удар у гольфі, коли м'яч летить не прямо, а вбік.]. М'яч повернув праворуч під прямим кутом.

– А якби ж прямо полетів, то ф'ють! – сказав доктор Томас.

– Якби ж то, – з гіркотою уточнив Боббі. – Чуєте?! Здається, хтось кричить. Сподіваюся,

цей м'ячик нікого не покалічив.

Він витріщився праворуч. Очам було боляче. Сонце сідало, і, дивлячись просто на нього, важко було чітко розрізнити бодай щось. До того ж над морем здіймався легкий туманець. Край скелі був за кількасот метрів від них.

– Там біжить стежка, – сказав Боббі. – Але м'ячик ніяк не міг залетіти так далеко. Та я майже впевнений, що чув крик. А ви?

Лікар, однак, нічого не чув.

Боббі пішов пошукати м'ячика. Знайти його виявилось не дуже просто, та молодик усе-таки напав на слід. Ударити по м'ячу було ніяк: він застряг у кущах дроку. Боббі спробував був так і так, тоді підібрав м'яча й оголосив партнерові, що програв цю лунку.

Доктор Томас підійшов до нього, бо стартова мітка наступної лунки була просто на краю скелі.

Сімнадцята лунка особливо лякала Боббі. Адже м'яч треба було запустити над урвищем. Відстань – невелика, але прірва мала неабияку притягальну силу.

Вони перетнули стежку, і тепер вона бігла вглиб суші ліворуч від них, огинаючи скелю.

Лікар узяв айрон й успішно закинув м'яч на інший бік.

Боббі глибоко зітхнув і вдарив по своєму м'ячу. Той шугнув уперед, та прірва його проковтнула.

– І так щоразу, хай йому, – з гіркотою промовив Боббі. – Щоразу вчиняю ту саму дурість.

Він пройшов уздовж краю прірви, зазираючи вниз. Далеко під ним сяяло море, але не кожен м'ячик губився в його глибинах. Обрив був стрімкий лише спочатку, а потім поступово ставав пологішим.

Боббі повільно йшов краєм. Десь тут – він знав – є одне місце, де можна досить легко спуститися. Кедді[7 - Помічники гольфістів, які переносять ключки, а також дають поради щодо гри.] так і робили: стрибали через край, а тоді, з тріумфом, з'являлися знову, тримаючи в руці м'ячика-втікача.

Раптом Боббі заляк і покликав свого ігрового партнера.

– Чуєте, лікарю, ходіть-но сюди. Що це, як гадаєте?

Метрів за дванадцять унизу виднілася темна купа – немовби старий одяг.

Доктор Томас затамував подих.

– Господи! – вигукнув він. – Хтось упав зі скелі! Треба дістатися туди!

Пліч-о-пліч, двоє чоловіків почали обережно спускатися скелею, і більш атлетичний Боббі допомагав напарникові. Аж ось вони наблизилися до зловісного темного згортка, що виявився чоловіком років сорока. Незнайомець дихав, але був непритомний.

Лікар оглянув його, промацав кінцівки, перевірів пульс і опустив повіки. Потім став на коліна поряд із чоловіком і закінчив огляд. Звів очі на Боббі, який стояв поряд, долаючи сильну нудоту, і приречено похитав головою.

– Випадок безнадійний, – оголосив він. – Дні цього бідолахи злічені. У нього зламаний хребет. Охо-хо... Думаю, потерпілий погано знав цю стежку, і коли впав туман, то заступив за край. Я не раз звертався до міської ради з проханням зробити поруччя на стежці.

Доктор Томас підвівся.

– Піду покличу на допомогу, – сказав він. – Домовлюся, щоб тіло підняли нагору. А то не встигнемо оком змигнути, як стемніє. Побудете тут?

Боббі кивнув.

– Я так розумію, його вже не врятувати? – уточнив молодик.

Лікар покивав головою.

– Ні. Довго не протягне: пульс швидко сповільнюється. Хвилин двадцять. Щонайбільше. Можливо, він і прийде до тями перед смертю, але навряд. Утім...

– Гаразд, – швидко промовив Боббі. – Я лишуся. А ви йдіть. Але якщо він отямиться, то чи немає якихось ліків абощо... – Боббі вагався.

Лікар похитав головою.

– Йому не буде боляче, – пояснив він. – Взагалі.

Розвернувшись, доктор Томас почав швидко спинатися скелею. Боббі спостерігав за ним, доки той не зник, помахавши на прощання рукою.

Молодик ступив кілька кроків уздовж вузького карнизу, сів на виступ скелі й запалив

цигарку. Події приголомшили його. Досі він ніколи не наближався до хвороби чи смерті.

Які ж сумні бувають збіги! Хмарка туманцю прекрасного вечора, невдалий крок – і життя кінець. Цей чоловік із приємною зовнішністю теж, певно, ані дня в житті не хворів. Блідота близької смерті не могла приховати смаглявості його шкіри. Цей чоловік багато часу проводив надворі – можливо, він жив за кордоном. Боббі уважніше його роздивився – жорстке каштанове волосся з сивиною на скронях, широкий ніс, масивна щелепа, крізь розтулені губи виднілися білі зуби. Широкі плечі, гарні жилаві руки. Ноги неприродно викрутилися. Боббі здригнувся і знову перевів очі на чоловікове обличчя. Привабливе, відкрите, рішуче, енергійне. «Очі в нього, – подумав молодик, – мабуть, блакитні...»

І щойно це спало йому на думку, як вони раптом розплющилися.

Очі дійсно були блакитними – кольору глибокої ясної блакиті. Й дивилися просто на Боббі. У них не було нічого непевного й туманного. Вони були цілком притомними. Сторожки, вони водночас ніби ставили запитання.

Боббі швидко підвівся і рушив до чоловіка. Та перш ніж устиг наблизитися до нього, той заговорив. Не слабким голосом, ні, чітким і дзвінким.

– Чому не Еванс? – промовив він.

А тоді тілом чоловіка прокотилася дивна хвиля, повіки опустилися, щелепи розімкнулися...

Він помер.

Розділ другий. Батькові жалі

Боббі сів навколішки біля чоловіка, але сумнівів не лишалося. Той помер. Остання мить просвітлення, раптове запитання і – кінець.

Доволі знічено Боббі заліз у кишеню померлого й, діставши шовковий носовичок, святобожно покрит ним обличчя чоловіка. Більше він нічого зробити не міг.

Тут молодик помітив, що разом із носовичком із кишені він вийняв щось іще. То була фотографія, і, повертаючи її до кишені, Боббі глянув на зображення.

На ньому була жінка, вигляд якої дивовижно западав у пам'ять. Приваблива жінка з широко розставленими очима. Дуже молода, на вік точно до тридцяти, але на Боббі

справила враження радше не її краса, а те, як ця краса вмить захоплювала. «Таке обличчя, – подумав він, – нелегко забути».

Обережно, можна навіть сказати, з повагою, він вклав світлинку назад у кишеню, звідки перед тим дістав, а потім повернувся на своє місце – чекати на прибуття лікаря.

Час тягнувся дуже повільно – принаймні так здавалося молодикові в очікуванні. До того ж щойно йому спала на думку одна річ. Він пообіцяв батькові пограти на органі під час вечірньої служби о шостій, а зараз уже десять до шостої. Звичайно, той зрозуміє, які обставини затримали сина, але водночас Боббі пошкодував, що не попросив лікаря передати батькові повідомлення. Превелебний Томас Джонс був людиною вкрай нервовою, ба більше, справжнім панікером. Коли він панікував, його травний тракт відмовлявся працювати, і вікарія мучив жахливий біль. Боббі, хоч і вважав батька вбогим старим ослом, ставився до нього з великою теплотою. Тим часом превелебний Томас вважав свого четвертого сина вбогим молодим ослом і, маючи в собі терпимості менше, ніж Боббі, постійно прагнув його «виправити».

«Бідний старий, мій батечко, – подумав Боббі. – Метатиметься як загнаний звір. Навіть не знатиме, чи починати службу. Доведе себе до болю в животі, а тоді повечеряти не зможе. Йому невтямки буде, що я ніколи не підвів би його, якби тільки не мав на це нездоланих обставин. Але він не здатен подивитися з цього боку. Всі люди за п'ятдесят позбавлені здорового глузду – накручують себе через бозна-що, не варте уваги. Мабуть, їх неправильно виховали, і тепер вони нічого не можуть зробити. Бідний мій батько, у нього мізків менше, ніж у курчати!»

Боббі сидів і думав про батька з ніжністю й роздратуванням. Усе його життя вдома здавалося суцільною величезною жертвою батьковим дивним ідеям. Містер Джонс, однак, гадав, що насправді це суцільна жертва з його боку, непомічена й недооцінена молодшим поколінням. Отак по-різному можна дивитися на те саме.

І де ж це лікар застряг? Можна було вже й повернутися!

Боббі підвівся і похмуро переступив з ноги на ногу. Цієї миті почув щось над головою і звів очі, вдячний, що допомога наспіла, і він тут уже не потрібний.

Але то був не доктор Томас, а лише якийсь незнайомець у штанах для гольфу.

– Агов, – озвався новоприбулий. – Тут щось трапилося? Нещасний випадок? Я можу чимось вам допомогти?

То був високий чоловік із приємним тенором. Боббі не міг роздивитися його краще, бо швидко сутеніло.

Молодик пояснив, що сталося, під акомпанемент приголомшених коментарів незнайомця.

– Я можу чимось допомогти? – запитав той знову. – Покликати когось абощо?

Боббі пояснив, що допомога має от-от прибути, і запитав, чи, бува, нікого не видно.

– Поки нікого.

– Розумієте, – вів далі син вікарія, – о шостій у мене зустріч.

– А ви не хочете полишати...

– Ні, не хотілося б, – відказав Боббі. – Тобто я розумію, що бідолашний загинув, що вже нічого не змінити, та водночас...

Він замовк, бо йому було складно перетворити фонтан емоцій на слова.

Незнайомець, однак, начебто зрозумів.

– Ясно, – сказав він. – Дивіться, я спущуся – якщо, звісно, побачу в цій темряві, куди йти – і почекаю на підмогу.

– О, серйозно? – вдячно перепитав Боббі. – Розумієте, справа в моєму батькові. Він хороша людина, і деякі речі його засмучують. Вам там видно щось? Отут ліворуч, тепер праворуч. От і все. Не дуже складно.

Він підбадьорював чоловіка й підказував дорогу, поки вони не опинилися поряд на вузькому плато. Незнайомцеві було років тридцять п'ять. Його нерішучому обличчю бракувало моноклія чи вусів.

– Мене тут ніхто не знає, – сказав він. – Мое прізвище Бассінгтон-ффренч, до речі. Приїхав подивитися на будинок. Послухайте, ну який жах! Він що, зірвався?

Боббі кивнув.

– Туманець опустився, – пояснив. – А тут небезпечна ділянка стежки. Ну, побачимося. Дуже вам дякую. Я мушу бігти. Це вельми люб'язно з вашого боку.

– Та ну що ви, – заперечив другий чоловік. – Будь-хто на моєму місці вчинив би так само. Не можна цього бідолашного лишити тут самого. Одне слово, це якось не гідно.

Боббі видерся нагору стрімкою стежкою. Помахавши чоловікові звідти, він побіг до батька. Аби заощадити час, молодик перестрибнув через паркан церкви, замість зайти крізь

хвіртку. За його стрибком у вікно спостерігав вікарій і, слід сказати, абсолютно не схвалював цього.

Було п'ять по шостій, та дзвони ще лунали.

Звинувачення і виправдання відклали на кінець служби. Боббі, задиханий, упав на ослінчик і почав умикати реєстри старого органа. Думки й настрої скомандували пальцям заграти похоронний марш Шопена.

Пізніше, скоріше засмучений, аніж розлючений (як він сам виразно пояснив), вікарій почав відчитувати сина.

– Якщо не можеш зробити як слід, любий Боббі, – почав він, – краще взагалі не братись. Я знаю, що в тебе й твоїх молодих друзів відсутнє поняття часу, але є Той, кого не можна змушувати чекати. Ти сам запропонував зіграти на органі. Я тебе за язик не тягнув. Натомість ти вирішив легкодушно пограти в гру...

Боббі здалося, що краще втрутитися, доки батько не зайшов надто далеко.

– Пробач, тату, – сказав він бадьоро й безтурботно, як говорив на будь-яку тему. – Цього разу це не моя провина. Я стеріг тіло.

– Що стеріг?

– Я вартував одного нещасного, який зірвався зі скелі. Знаєш, отам, де прірва, біля сімнадцятої мітки. Тоді саме спустився туман, і він, мабуть, ступив просто в урвище.

– Святі небеса! – вигукнув вікарій. – Яка трагедія! Він ураз помер?

– Ні, він лежав непритомний. Помер одразу після того, як доктор Томас пішов по допомогу. Але, звісно, я відчував, що мушу побути там – не можна ж було просто встати й піти. А потім прийшов іще один чоловік, тож я передав йому роль головного плакальника й щодуху прибіг сюди.

Вікарій зітхнув.

– Ох, любий мій Боббі, – промовив він. – Невже ніщо не може пройняти твого навдивовижу черствого серця? Слів немає, як мене це смутить. Ти опинився віч-на-віч зі смертю – з раптовою смертю. І наважуєшся про це жартувати! Тебе це не вражає! Все... все піднесене, святе – це лише жарти для твого покоління.

Боббі переступив з ноги на ногу.

Якщо вже батько не розуміє, що люди жартують про те, від чого їм недобре, то що ж – батько не розуміє. Такого не поясниш. Коли смерть і трагедія входять у твоє життя, доводиться триматися.

Але чого ще можна було чекати? Ніхто з тих, кому за п'ятдесят, цього не розуміє. Дивні в них погляди на життя.

«Думаю, це все війна, – терпляче пояснив собі Боббі. – Вона їх прибила, і вони так і не повернулися до нормального стану».

Молодиків було соромно за батька й шкода його.

– Пробач, тату, – сказав він, чудово розуміючи, що всі пояснення – марні.

Вікарієві шкода було свого сина – він здавався спантеличеним – але також і соромно за нього. Хлопчик не усвідомлював усієї серйозності життя. Навіть його вибачення були бадьорими й нещирими.

Вони йшли додому, докладаючи нелюдських зусиль, аби знайти виправдання один одному.

Вікарій думав: «Цікаво, коли вже Боббі знайде собі заняття?..»

Його син думав: «Цікаво, скільки мені ще тут стирчати?..»

А втім, вони обидва дуже любили один одного.

Розділ третій. Залізнична подорож

Боббі не знав, що трапилося далі. Наступного ранку він поїхав до міста зустрітися з другом, який надумав відкрити автомайстерню і вважав, що участь Боббі в цій затії могла б стати дуже помічною.

Обговоривши умови, які влаштували б обидві сторони, за два дні Боббі сів на потяг об 11: 30. Щоправда, потяг він ловив за хвіст. Прибувши на вокзал Паддінгтон об 11: 28, молодик кинувся в підземний перехід і випірнув на платформі № 3 в той момент, коли потяг уже рушив. Боббі заскочив у перший-ліпший вагон, знехтувавши контролерами та носіями, які мчали навздогін.

Рвонувши двері, він упав навкарачки, потім підвівся. Двері за ним із гуркотом зачинив

жвавий носій, і Боббі опинився сам на сам із єдиним пасажиром купе.

Купе виявилося першого класу, і в кутку, за рухом потяга, сиділа смаглява дівчина й курила цигарку. На ній була червона спідниця, короткий зелений жакет і яскраво-синій берет, і попри схожість із мавпочкою катеринника (через сумні темні очі та насуплене чоло), вона мала надзвичайно привабливий вигляд.

Боббі почав був вибачатися, та посередині перепросин замовк.

— Невже це ти, Френкі?! — вигукнув він. — Сто років тебе не бачив!

— Ну, і я тебе сто років. Сідай, поговоримо.

Молодик широко всміхнувся.

— У мене квиток в інший клас.

— Байдуже, — прихильно сказала Френкі. — Я оплачу за тебе різницю.

— Мою джентльменську гідність обурює сама думка про це. Як я можу дозволити леді платити за мене?

— Здається, ми зараз лише на це й придатні, — відказала вона.

— Я сам оплачу різницю, — героїчно заявив Боббі, коли у дверях з'явилася кремезна фігура контролера.

— Давай-но я розберуся, — мовила Френкі.

Дівчина мило всміхнулася контролерові, який торкнувся кашкета, узявши в неї білу картонку й прокомпостувавши її.

— Містер Джонс прийшов погомоніти зі мною, — сказала вона. — Це ж нічого?

— Усе гаразд, шановна леді. Я так розумію, джентльмен скоро піде. — Контролер тактовно кашлянув. — До Бристоля не повернуся, — багатозначно додав він.

— Ось на що здатна усмішка, — зазначив Боббі, коли провідник пішов.

Леді Френсіс Дервент замислено похитала головою.

— Думаю, річ не лише в усмішці, — сказала вона. — Тут радше допомогла батькова звичка давати всім працівникам залізниці по п'ять шилінгів на чай під час кожної подорожі.

– А я гадав, що ти назавжди покинула Вельс, Френкі.

Дівчина зітхнула.

– Любий, сам знаєш, що воно таке. Якими старомодними бувають батьки. З оцим усім, з тамтешніми ваннами... Піти нема куди, побачитися нема з ким. Люди в наші дні просто не їздять у село! Кажуть, що економлять і не можуть так далеко їхати. Ну, власне, і що молодій жінці там робити?

Боббі похитав головою, добре розуміючи проблему.

– А втім, – вела далі дівчина, – після вчорашньої вечірки я подумала, що навіть удома краще.

– І що не так із вечіркою?

– Та нічого. Вечірка як вечірка, страх яка звичайна. Усе мало початися в «Савої», о пів на дев'яту. Дехто приїхав о чверть по дев'ятій, і ми, звісно ж, перемішалися з іншими гостями, але десь до десятої одне одного розшукали. Повечеряли, трохи посиділи й поїхали в «Маріонетку», бо подейкували, що туди наскочить поліція, але нічого не сталося – просто смертна журбиночка, тож ми випили й подалися в «Арену», але там було ще нудніше, і тоді ми пішли у кав'ярню, а потім у рибний ресторанчик, а далі нам заманулося поїхати на сніданок до дядька Енджели, щоб подивитися, чи буде він у шоці – але той був не шокований, а знуджений, тож усі розійшлися по домівках. Скажу чесно, Боббі, це нікуди не годиться.

– Певно, що так, – підтвердив молодик, наскрізь пройнятий заздрістю.

Навіть у найсміливіших мріях він не міг уявити себе відвідувачем клубів «Маріонетка» чи «Арена».

Стосунки в нього з Френкі були незвичайними.

У дитинстві він та його брати бавилися з дітьми, які жили в Палаці. Тепер, уже дорослими, зустрічалися з ними рідко. Але, перетинаючись, спілкувалися як приятелі. У ті рідкісні дні, коли Френкі бувала вдома, Боббі з братами приходили пограти в теніс. Однак дівчину та двох її братів до будинку вікарія не запрошували. Ніби всі мовчки погодилися, що їм там буде не дуже цікаво. Водночас для гри в теніс завжди бракувало партнерів. Попри приятельські стосунки, між ними повсякчас відчувалася певна натягнутість. Дервенти були, можливо, на крапельку більш приязними, ніж мусили, аби показати, що «між ними нема жодної різниці». Тим часом Джонси були на пів відтінку формальнішими, ніж вимагалось, ніби демонструючи, що не потребують більше дружби, ніж їм уже дають. У цих двох родин

нічого спільного, крім певних дитячих спогадів, не було. А втім, Боббі дуже добре ставився до Френкі й завжди тішився тим поодиноким випадкам, коли Доля зводила їх разом.

– Мені так усе обридло, – озвалася дівчина виснаженим голосом. – А тобі?

Боббі замислився.

– Ні, я так не сказав би.

– Любий, та це ж чудово, – мовила Френкі.

– Не подумай, що я на позитивчику, – уточнив молодик, якому не хотілося справити неприємне враження. – Просто ненавиджу цих позитивних.

Френкі аж пересмикнуло від цього слова.

– Знаю, – пробурмотіла дівчина. – Вони жахливі.

Обое з розумінням презирнулися.

– До речі, – раптом сказала Френкі. – Що там за історія з чоловіком, який упав зі скелі?

– Ми з доктором Томасом його знайшли, – відповів Боббі. – А як ти про це дізналася?

– Бачила в газеті. Дивися.

Вона вказала пальчиком на невеличку новину під заголовком «Смертельний випадок у морському тумані».

Учора пізно ввечері вдалося встановити особу трагічно загиблого в Марчболті. У цьому допомогла знайдена в його кишені світлина, на якій зображена місіс Лео Кейман. З місіс Кейман зв'язалися і якнайшвидше доправили її до Марчболта, де вона впізнала в загиблому свого брата Алекса Прітчарда. Містер Прітчард нещодавно приїхав із Сіама. Він десять років жив поза межами Англії і щойно вирушив у похід. Завтра в Марчболті розпочнеться дізнання.

Боббі повернувся думками до навдивовижу притягального обличчя на фотографії.

– Мабуть, мені доведеться свідчити, – мовив він.

– Як захопливо! Прийду послухати тебе.

– Не думаю, що там буде цікаво, знаєш, – відказав Боббі. – Ми просто знайшли його, та й

усе.

– Він був мертвий?

– Тоді ще ні. Помер за чверть години. Я лишився з ним сам.

Молодик замовк.

– Невесело, – підсумувала Френкі, на відміну від батька Боббі, умить усе зрозумівши.

– Звісно, йому не було боляче...

– Ні?

– Але водночас – ну, розумієш, він здавався таким живим... з таких, знаєш, людей. Яка безглузда смерть – зірватися зі скелі через туманець.

– Так, ясне діло, – сказала Френкі, і в цій короткій фразі теж чулися співчуття і розуміння.

– Ти бачився з його сестрою? – запитала вона згодом.

– Ні. Я два дні був у місті. Мусив зустрітися з другом, обговорити справу про автомайстерню, яку він відкриває. Ти його знаєш: Беджер Бідон.

– Знаю?

– Авжеж. Ти точно пам'ятаєш нашого друга Беджера. Він іще косить.

Френкі насупилася.

– А ще він так трохи дивно сміється – хо-хо-хо, – пояснював далі Боббі.

Та Френкі й далі сиділа, насупившись.

– Ну, він іще впав із поні, коли ми були дітьми, – нагадав молодик. – Застряг у багнюці вниз головою, що довелося його за ноги витягати.

– А! – вигукнула дівчина, підхоплена спогадами. – Тепер згадала. Він затинався.

– І досі затинається, – гордо заявив Боббі.

– Це не в нього була птахоферма, що збанкрутіла? – запитала Френкі.

– Саме так.

– А потім він улаштувався фондовим брокером, і його за місяць звільнили?

– Так.

– А тоді його відіслали в Австралію, а він повернувся?

– Ага.

– Боббі, – сказала Френкі. – Сподіваюся, ти не вкладаєш грошей у цю авантюру?

– А мені нема чого вкладати, – відказав він.

– Це добре, – видихнула Френкі.

– Звісно, – вів далі Боббі, – він хотів заангажувати когось бодай із невеличким капіталом. Але це не так просто, як може здатися.

– Отак поглянеш на людей... і здається, що в них узагалі немає здорового глузду. А він, виявляється, є.

Те, що дівчина намагалася сказати цим зауваженням, зрештою, добило Боббі.

– Послухай, Френкі, – почав він. – Беджер один із найкращих. З най-найкращих.

– Вони завжди найкращі, – відказала на це Френкі.

– Хто вони?

– Ті, хто їде до Австралії і повертається. Де він узяв гроші на власну справу?

– Якась там його тітка померла й залишила йому в спадок гараж на шість машин із трьома кімнатами на другому поверсі. А батьки виділили сотню фунтів, щоб він купив старі машини. Ти здивувалася б, якби дізналася, які фокуси можна робити з уживаними машинами.

– Я раз купила таку, – мовила Френкі. – Болісна тема. Не будемо про це. Скажи краще, чому ти пішов із флоту? Не могли ж тебе відправити у відставку? Не у твоєму віці.

Боббі почервонів.

– Очі, – похмуро пояснив він.

– Я пам'ятаю, у тебе завжди були проблеми з очима.

– Так. Але мені вдавалося справлятися. А потім – служба за кордоном, яскраве світло на них погано впливало. Тож, ну, довелося покинути службу.

– Шкода, – пробурмотіла дівчина, визираючи у вікно.

Запала красномовна тиша.

– У всякому разі це нікуди не годиться, – вибухнув молодик. – Мої очі – не так уже з ними все й погано. Кажуть, гірше не буде. Я міг би продовжувати службу.

– На вигляд усе добре, – погодилася Френкі.

Вона зазирнула просто в їхню темно-бурштинову глибочінь.

– Отакі ось справи, – сказав Боббі. – Тепер я працюватиму з Беджером.

Френкі кивнула.

Стюард прочинив двері й оголосив:

– Обід.

– Ходімо? – запитала дівчина.

Вони пішли у вагон-ресторан.

Боббі здійснив стратегічну втечу на той час, коли очікувалася друга поява контролера.

– Не варто змушувати його мучитися докорами сумління, – пояснив він.

Але Френкі відказала на це, що сумнівається в тому, що в контролерів буває сумління.

Було щойно по п'ятій, коли вони дісталися Сайлема, залізничної станції поблизу Марчболта.

– На мене чекатиме машина, – сказала Френкі. – Я підкину тебе.

– Дякую. Не доведеться чотири кілометри перти цю жахливу штуку.

Боббі зневажливо копнув валізу.

- П'ять, а не чотири, – виправила дівчина.
- Чотири, якщо піти стежкою через поле для гольфу.
- Там, де...
- Ага, там, де зірвався той нещасний.
- А його ніхто не штовхнув? – поцікавилася Френкі, передаючи валізу з одягом покоївці.
- Штовхнув? Боже, ні. Навіщо?
- Ну, так звучало б інтригуюче, – відказала вона знуджено.

Розділ четвертий. Дізнання

Дізнання щодо загибелі Алекса Прітчарда почалося наступного дня. Доктор Томас давав свідчення стосовно обставин, за яких було знайдено тіло.

- Він був іще живий? – запитав слідчий.
- Так, він іще дихав. Однак надії на порятунок не було. Розумієте...
- Лікар вдався в медичні подробиці. Слідчий прийшов на порятунок присяжним.
- Тобто, говорячи просто, у чоловіка був зламаний хребет?
- Можна й так висловитися, – розчаровано погодився доктор Томас.

Він розповів, як пішов по допомогу, залишивши тіло на Боббі.

- Докторе Томас, на вашу думку, в чому причина цього нещасного випадку?
- Мушу сказати, що, найімовірніше (на жаль, потерпілого не вдалося розпитати через його стан), покійний оступився з краю скелі. З моря підіймався туман, а на цій ділянці стежка дуже різко звертає від води. Унаслідок туману покійний міг не помітити повороту, ступити крок уперед і впасти зі скелі.

– Чи не зауважили ви якихось ознак насильства? Втручання третьої особи?

– Скажу лише, що всі засвідчені нині ушкодження можна пояснити падінням з висоти п'ятнадцяти- двадцяти метрів.

– Чи розглядаєте ви можливість самогубства?

– Це, звісно, цілком імовірно. Я не можу сказати, чи він упав випадково, чи навмисне кинувся зі скелі.

Наступним викликали Роберта Джонса.

Боббі пояснив, що грав із лікарем у гольф і запустив слайс у напрямку моря. Підіймався туман, видимість була погана. Молодикові здалося, що пролунав крик, і на мить він замислився, чи не міг м'ячик зачепити когось, хто йшов стежкою. Тоді, однак, вирішив, що так далеко м'ячик не залетів би.

– Ви знайшли м'ячик?

– Так, він не долетів до стежки метрів сто.

Потім Боббі розповів, як вони з лікарем запускали м'ячі далі і як він сам відправив свій у прірву.

Тут слідчий зупинив його, бо молодик просто повторив би свідчення лікаря. Натомість він вирішив детальніше розпитати Боббі про крик, що його той (імовірно) почув.

– Ну, то був просто крик.

– Кликали на допомогу?

– О, ні. Просто скрик, знаєте. Я, власне, й не певен, що його чув.

– Крик здивування?

– Так, щось схоже, – вдячно сказав Боббі. – Такий міг би пролунали, якби людину випадково зачепило м'ячиком.

– Або якби вона ненароком ступила в прірву, вважаючи, що йде стежкою?

– Так.

Коли Боббі пояснив, що чоловік насправді помер хвилин за п'ять після того, як лікар пішов

по допомогу, його відпустили.

Слідчому кортіло покласти край цій простій справі.

Викликали місіс Лео Кейман.

Боббі голосно зойкнув від розчарування. Куди поділося обличчя з фотографії, яку він дістав із кишені загиблого?! Фотографи, промайнуло в голові молодика, найпідступніші брехуни. Очевидно, світлину зробили багато років тому, але, навіть усвідомивши це, важко було повірити, що красуня з широко розставленими очима перетворилася на цю зухвалу жінку з вищипаними бровами і явно пофарбованим волоссям. Час – страшна штука. Що, наприклад, буде з Френкі за двадцять років? Боббі аж пересмикнуло.

Тим часом Амелія Кейман, що проживала в лондонському Паддінгтоні за адресою вулиця Сент-Леонардс-гарденз, 17, давала свідчення.

Загиблий – її єдиний брат, Александер Прітчард. Востаннє вона бачилася з ним напередодні трагедії, коли він повідомив їй, що збирається в похід Вельсом. Брат нещодавно повернувся зі Сходу.

– Як вам здається, він був щасливий і в нормальному психічному стані?

– О, безперечно. Алекс завжди був таким бадьорим.

– Тож, наскільки вам відомо, нічого такого він не планував?

– О, впевнена, що ні. Брат дуже чекав на цю подорож.

– Чи були в його житті останнім часом фінансові або інші складнощі?

– Ну, не можу сказати напевне, – відповіла місіс Кейман. – Розумієте, він щойно повернувся, а до того ми не бачилися десять років, і Алекс не з тих, хто пише багато листів. Але в Лондоні водив мене на обіди і в театри, а один чи два рази подарував щось і був завжди в такому хорошому настрої, що, імовірно, особливих проблем у нього не було.

– А чим займався ваш брат, місіс Кейман?

Жінка, здавалося, трохи знітилася.

– Ну, точно не скажу. Розвідування – так він це називав. Дуже рідко бував у Англії.

– І вам не відомі причини, з яких він міг би захотіти накласти на себе руки?

– О, ні. Не можу повірити, що Алекс зробив би таке. Найімовірніше, це нещасний випадок.

– А як ви пояснили б те, що у вашого брата не було багажу? Навіть наплічника.

– Він не носив наплічника. Планував через день надсилати посилки. Одну відправив собі напередодні від'їзду. Там були його речі для сну та пара шкарпеток. Тільки-от в адресі він написав «Дербішир» замість «Денбішир», тому пакунок дістався сюди лише сьогодні.

– А! Тепер загадковий момент з'ясовано!

Далі місіс Кейман пояснила, як її знайшли через фотографів, чиї імена були на світлині, яку мав при собі Алекс. Вона приїхала до Марчболта зі своїм чоловіком й одразу впізнала в загиблому брата.

На цих словах жінка голосно схлипнула й почала плакати.

Слідчий сказав їй кілька втішних слів і відпустив.

Потім він звернувся до присяжних. Їхнє завдання полягало в тому, щоб визначити, як помер чоловік. На щастя, справа здавалася досить простою. Не існувало причин вважати, що містер Прітчард був стурбований чи пригнічений, чи в такому психічному стані, що міг би вбити себе. Навпаки, він мав здоровий вигляд, гарний настрій і збирався насолодитися відпусткою. На жаль, річ була в тому, що, коли з моря підіймається туман, стежка стає небезпечною, і, можливо, вони погодяться з ним, що настав час щось із цим зробити.

Присяжні швидко оголосили вердикт:

«Ми вважаємо, що причиною загибелі Алекса Прітчарда став нещасний випадок, і хочемо додати коментар: міська рада, на нашу думку, мусить негайно вжити заходів і поставити паркан чи поруччя з боку моря на тій ділянці стежки, де вона огинає прірву».

Слідчий задоволено кивнув.

Справу було закрито.

Розділ п'ятий. Містер і місіс Кейман

Повернувшись додому, в будинок вікарія, Боббі зрозумів, що смерть Алекса Прітчарда ще його переслідує. Йому повідомили, що містер та місіс Кейман хотіли з ним зустрітися,

зараз вони в кабінеті його батька. Боббі пройшов туди й побачив, що батько відважно веде повноцінну розмову, без особливого, щоправда, задоволення.

– А! – сказав він із відтінком полегшення. – От і Боббі.

Містер Кейман звівся на ноги й рушив до молодика, простягнувши руку. Це був кремезний рум'яний чоловік, який міг би здатися щирим, якби не дещо холодний погляд, що руйнував ілюзію сердечності. Щодо місіс Кейман, то вона, хоч і наділена грубою зухвалою привабливістю, майже не мала нічого спільного із власною світлиною з минулого й ані краплі тодішньої замисленості. Власне, думав Боббі, якби вона не впізнала свого фото, то навряд чи це вдалося б комусь іншому.

– Я приїхав із дружиною, – пояснив містер Кейман, міцно, до болю стискаючи руку Боббі. – Мусив підтримати її. Амелія, звичайно ж, приголомшена.

Місіс Кейман шморгнула носом.

– Ми от чого прийшли до вас, – вів містер Кейман далі. – Розумієте, брат моєї бідолашної дружини помер, можна сказати, у вас на руках. Тож, ясна річ, їй хотілося дізнатись якомога більше про його останні хвилини.

– Безумовно, – сказав Боббі засмучено. – О, безумовно.

Він нервово посміхнувся і тієї ж миті почув батькове зітхання – зітхання християнського смирення.

– Бідолашний Алекс, – примовляла місіс Кейман, промокуючи очі носовичком. – Бідолашний, бідолашний Алекс.

– Знаю, – відповів Боббі. – Це жахливо.

Він зніяковіло посовався.

– Послухайте, – сказала місіс Кейман, з надією дивлячись на молодика. – Якщо на прощання він щось говорив чи просив щось переказати, я, звісно, хочу знати.

– О, розумію, – мовив той. – Але він, власне, нічого не сказав.

– Узагалі нічого?

Місіс Кейман, здавалося, не вірила й була розчарована відповіддю. Боббі почувався винним.

– Ні, узагалі нічого.

– Так воно й краще, – з похмурою урочистістю оголосив містер Кейман. – Відійти непритомним, без болю, Амеліє, це слід вважати благословенням.

– Так, мабуть, слід, – погодилася вона. – Думаєте, йому не було боляче?

– Певен, що ні, – відказав Боббі.

Місіс Кейман глибоко зітхнула.

– Ну, і на тому дякую. У глибині душі я сподівалася, що він залишив повідомлення, але тепер бачу, що так воно краще. Бідолашний Алекс. Такий хороший чоловік, так любив подорожувати.

– Справді? – сказав Боббі. Він пригадав бронзове обличчя і блакитні очі небіжчика. Цей Алекс Прітчард – приваблива особистість, приваблива навіть на порозі смерті. Дивно, що в сестри йому дісталася місіс Кейман, а в зяті – містер Кейман. Боббі відчував, що Алекс заслужував на більше.

– Ох, ми дуже вдячні вам, – промовила місіс Кейман.

– О, ну що ви, – відказав Боббі. – Тобто... хіба я міг вчинити інакше... ну, тобто...

Молодик безнадійно затаився.

– Ми цього не забудемо, – додав містер Кейман. Боббі довелося ще раз пережити його болісне рукостискання. Потім свою слабку руку йому простягнула й місіс Кейман. Вікарій теж попрощався з відвідувачами. Боббі провів їх до дверей.

– А чим ви займаєтеся, юначе? Вдома у відпустці? Щось таке?

– Більшу частину часу я присвячую пошукам роботи, – відповів він. Трохи помовчав і додав: – Я служив на флоті.

– Важкі часи, важкі тепер часи, – прорік містер Кейман, хитаючи головою. – Що ж, бажаю вам удачі, звісно.

– Дуже дякую, – чемно відповів Боббі.

Він спостерігав, як вони йшли зарослою бур'янами під'ізною доріжкою.

Стоячи там, молодик глибоко замислився. У голові вирували різноманітні думки, плутані

міркування: фотографія, обличчя дівчини з широко розставленими очима й димчастим волоссям – і тепер, десять-п'ятнадцять років по тому, місіс Кейман з густим макіяжем, вифарбованим хною в дикий колір волоссям, вищипаними бровами й тими самими широко розставленими очима, які губляться в складках шкіри, ставши схожими на очі поросяти. Молодість і невинність без сліду стерлися з її лица. Як шкода! Усе це, певно, через те, що вона вийшла за цього простуватого грубіяна, містера Кеймана. А вийшла б за когось іншого, можливо, старість не так її спотворила б. Сиві пасма, ті самі очі на гладенькому блідому обличчі. Та, можливо, у всякому разі...

Боббі зітхнув і похитав головою.

– Шлюб усе псує, – похмуро пробурмотав він.

– Що ти кажеш?

Молодик отямився від глибокої задуми й помітив Френкі, яка нечутно постала перед ним.

– Привіт, – озвався він.

– Привіт. Чому псує? І чий?

– То я так, загальне міркування, – пояснив Боббі.

– А точніше?..

– Про руйнівний вплив шлюбу.

– І кого шлюб зруйнував?

Боббі пояснив. Йому здалося, що Френкі не пройнялася.

– Нісенітниця. Ця жінка точнісінько така, як на фото.

– А коли ти її бачила? Ти була в суді?

– Звісно, була. А ти як думав? Тут нема чого робити. А це дізнання – просто дарунок небес. Я їх ніколи раніше не бачила. Звичайно, було б цікавіше, якби розглядалася заплутана справа про отруєння з доповідями експертів і таким іншим, але не можна бути надто прискіпливим, коли трапляються такі прості задоволення. Я до кінця сподівалася, що з'явиться якийсь натяк на інсценування, але все здавалося до прикрасі прозорим.

– Яка ти кровожерлива, Френкі.

– Згодна. Це, мабуть, атавізм. (До речі, як це правильно вимовляється? Ніколи не знаю.) Не думаєш? Упевнена, що маю атавістичні інстинкти. У школі мене кликали «Мавпочкою».

– Мавпам подобається убивати? – спитав Боббі.

– Ти говориш як кореспондент якоїсь недільної газетки, – сказала Френкі. – Наші кореспонденти сходяться на думці...

– Знаєш, – мовив молодик, повертаючись до попередньої теми. – Я не згоден з тобою щодо місіс Кейман. Її світлина була мила.

– Відретушована, от і все, – перебила дівчина.

– Ну, тоді настільки відретушована, що оригінал важко впізнати.

– Ти сліпий, – сказала Френкі. – Фотограф застосував усі доступні фотомистецтву інструменти, але світлина однаково відштовхує.

– Я абсолютно з тобою не згоден, – холодно відказав Боббі. – І взагалі, де ти її бачила?

– У місцевій газеті «Івнінг еко».

– Ймовірно, просто погано надрукували.

– Здається мені, ти геть схибнувся, – сердито заявила Френкі, – на цьому наштукатуреному рудому кейманівському стерві.

– Френкі, – промовив молодик. – Ти мене дивуєш. Ще й у будинку вікарія. Майже свята земля, можна сказати.

– Ну, а ти не поведься так дивно.

Запала тиша, а потім напад Френкі раптом минув.

– Що справді дивно, – продовжила вона, – то це сваритися через оту кляту жінку. Я прийшла запропонувати тобі партію в гольф. Що скажеш?

– Гаразд, моя повелителько, – радісно відповів Боббі.

Вони весело вирушили на поле, і йшлося їм про слайси та удари й про те, як ідеально підсікти м'яч, щоб він приземлився на гріні.

Недавня трагедія забулася, аж поки Боббі, закочуючи м'яча патером[8 - Ключка,

призначена для забивання м'яча в лунку з невеликої відстані.] в одинадцяту, щоб зрівняти рахунок по лунці, не скрикнув.

– Що таке?

– Нічого. Просто дещо згадав.

– Що?

– Ну, ці люди, Кеймани, прийшли до мене запитати, чи не сказав, бува, Алекс Прітчард чогось перед смертю, і я відповів їм, що ні.

– І?

– Я тільки-но згадав, що він дещо промовив.

– Не найкращий ранок у твоєму житті, правду кажучи.

– Розумієш, вони мали на увазі не це, тому я, мабуть, і не згадав одразу.

– І що ж він сказав? – поцікавилася Френкі.

– Він сказав: «Чому не Еванс?»

– Як дивно. І більше нічого?

– Ні. Він просто розплющив очі, раптово промовив це, а потім помер, бідолашний.

– Ну, що тобі порадити, – озвалася Френкі, обмірковуючи почуте. – Не бачу причин для хвилювання. Це не важливо.

– Так, не важливо. Але мені треба було розповісти їм про це. Розумієш, я сказав, що він узагалі мовчав.

– Ну, це майже те саме, – мовила дівчина. – Тобто це не те, що він попросив: «Перекажіть Гледіс, що я кохаю її», або повідомив: «Заповіт у горіховому столі», чи видобув іще якісь притомні романтичні Останні слова, як буває в книжках.

– Ти не думаєш, що їм варто переказати його слова?

– Я не завдавала б собі клопоту. Це навряд чи має якесь особливе значення.

– Мабуть, ти маєш рацію, – відповів Боббі та з новим завзяттям повернувся до гри.

Але насправді проблема не йшла йому з голови. Вона здавалася дріб'язковою, проте не давала йому спокою. Через цю дрібницю він почувався незатишно. Точка зору Френкі була зваженою і правильною. Боббі відчував це. Слова небіжчика не мали жодного значення, краще їх відпустити. Однак сумління продовжувало слабо йому дорікати. Він сказав, що покійний не вимовив жодних останніх слів. А це була неправда. Дуже банально й безглуздо, але Боббі гнітило це. Нарешті, підкорившись пориву, молодик сів і написав листа містерові Кейману.

Містере Кейман,

я щойно згадав, що Ваш свояк таки сказав дещо перед смертю. Здається, він промовив таке: «Чому не Еванс?» Перепрошую, що не розповів про це вранці, але я не надав його словам значення, от вони й вилетіли мені з голови.

Щиро

Роберт Джонс

За день Боббі надійшла відповідь.

Містере Джонс (писав містер Кейман), Вашого листа від шостого числа одразу передали мені особисто. Дуже вдячний Вам за те, що так точно переказали слова мого свояка, попри відсутність у них значущості. Моя дружина лише сподівалася, що її брат міг залишити для неї якесь повідомлення. Утім, вдячний Вам за сумлінність.

З найкращими побажаннями

Лео Кейман

Боббі здалося, що йому плюнули в душу.

Розділ шостий. Завершення пікніка

Наступного дня Боббі отримав геть іншого листа.

Ну що, друзяко, я все облаштував (писав Беджер ледь розбірливими кривулями, що не

робили честі дорогій привілейованій школі, де він навчався). Власне, купив учора п'ять машин за п'ятнадцять фунтів партія – один Остін, два Морріси і двійко Роверів. Зараз вони не на ходу, але гадаю, що ми зможемо їх як слід підрихтувати. Хай йому грець, зрештою, машина є машина. Додому доїхав? Не зламався? Ото й усе! Я думаю відкритися наступного понеділка й дуже сподіваюся на тебе, тож не підведи, друже, гаразд? А тітонька моя, Керрі, була те що треба. Колись я розбив вікно одному типу по сусідству – він був грубий до неї та до її котів, то вона ніколи не забувала, що я зробив для неї. Щороку надсилала мені п'ять фунтів на Різдво, а тепер ще й оце.

Ми приречені на успіх. Залізно. Тобто машина ж є машина. Купив за безцінь, пофарбував, ті бовдури, крім свіжої фарби, нічого й не бачать. Це буде бомба! Тож не забувай. У понеділок. Я на тебе розраховую.

Твій відданий друг

Беджер

Боббі повідомив батькові, що в понеділок іде в місто й виходить на роботу. Реакція була далека від схвальної. Слід зауважити, що з Беджером Бідоном вікарій уже зустрічався. Тож він просто прочитав синові довгу лекцію, в якій наполегливо не рекомендував брати на себе будь-якої відповідальності. Та оскільки на бізнесових речах батько знався не надто, то й поради були дуже загальними, хоч і з чітким посилом.

У середу на тому ж тижні Боббі отримав ще одного листа, написаного незнайомим похилим почерком. Зміст послання дещо здивував молодика.

Лист прийшов з Буенос-Айреса, від компанії «Енрікес і Далло», і якщо двома словами, то Боббі пропонували роботу в конторі з платнею тисячу фунтів на рік.

У перші хвилини молодикові здалося, що це сон. Тисяча на рік! Він уважніше перечитав листа. Там зазначалося, що перевагу віддають колишнім військовим флоту, й натякалося, що кандидатуру Боббі хтось порекомендував (хто, не уточнювалося). Відповіді від нього очікували негайно, і він мав бути готовий вирушити до Буенос-Айреса протягом тижня.

– Хай йому чорт! – не стримався Боббі.

– Боббі!

– Пробач, тату, забув, що ти тут.

Містер Джонс прокашлявся.

– Хотів би нагадати тобі...

Цієї нотації, найімовірніше, довгої, слід було за будь-яку ціну уникнути. Боббі легко вдалося досягнути цього, оголосивши:

– Мені пропонують тисячу на рік.

Вікарій стояв, роззявивши рота, бо на мить йому забракло слів.

«Це збило його з наміченого шляху», – задоволено подумав син.

– Любий Боббі, я правильно зрозумів: хтось пропонує тобі тисячу на рік? Тисячу?

– В яблучко, тату, – мовив Боббі.

– Не може бути, – сказав вікарій.

Боббі не образився на таку наївну недовірливість. Його власна оцінка вартості своїх умінь не надто відрізнялася від батькової.

– Вони там, певно, зовсім подуріли, – бадьоро погодився він.

– І хто ці люди?

Молодик передав листа батькові. Вікарій, намагаючись тремтливими руками пенсне, підозріло витріщився на написане, та все-таки спромігся уважно прочитати. Навіть двічі.

– Неймовірно, – нарешті видобув він. – Просто неймовірно.

– Божевільні, – промовив Боббі.

– О! Хлопчику! – прорік його батько. – Як не крути, прекрасно бути англійцем. Чесність. Ось за що ми боремося. Завдяки флоту наші ідеали знані в усьому світі. Ах, англійські традиції! Ця південноамериканська контора побачила цінність молодого чоловіка, чесність якого лишиться непохитною, а відданість гарантованою. З англійцем завжди можна бути певним, що він гратиме...

– За правилами, – закінчив Боббі.

Вікарій недовірливо глянув на сина. Хотів був продовжити далі, та щось у тоні Боббі здалося йому нещирим.

А втім, молодик говорив з усією серйозністю.

– І все ж таки, тату, – промовив він, – чому саме я?

– Тобто як це чому саме ти?

– В Англії повнісінько англійців, – відказав Боббі. – Душевних парубків, справжніх джентльменів. Чому з них усіх обрали мене?

– Можливо, тебе порекомендував твій колишній командир.

– Так, мабуть, – відповів Боббі невпевнено. – Але яка різниця. Я в кожному разі не можу прийняти цю пропозицію.

– Не можеш? Хлопчику мій, та що ти таке кажеш?

– Ну, розумієш, я вже домовився з Беджером.

– З Беджером? З Беджером Бідоном. Нісенітниця, любий мій Боббі. Це ж серйозна пропозиція.

– Так, визнаю, відмовлятися буде важкувато, – мовив син, зітхнувши.

– Усі твої дитячі домовленості з Бідоном тепер не рахуються.

– А я кажу, що рахуються.

– Цей хлопчина Бідон геть безвідповідальний. Він уже стільки клопоту й витрат батькам завдав...

– Йому просто не щастило. Беджер страшенно довірливий.

– Щастило – не щастило! Мені здається, цей хлопець за життя й пальцем не поворушив.

– Нісенітниця, тату. Послухай, та він вставав о п'ятій ранку, аби годувати тих брудних курчат. То не його провина, що в них усіх був круп чи ще якась холера.

– Я ніколи не схвалював цієї оборудки з гаражем. Безнадійна дурниця. Забудь і думати про це.

– Не можу, сер. Я обіцяв. Не можу підвести Беджера. Він розраховує на мене.

Суперечка тривала. Вікарій, з його упередженим ставленням до Беджера, не надавав

значення жодній синовій домовленості з ним. Йому здавалося, що Боббі рішуче й уперто налаштований за будь-яку ціну облаштувати собі гуляще життя з найгіршим із компаньйонів. Син натомість незворушно й, не змінюючи формулювання, повторював, що не може підвести Беджера.

Усе завершилося тим, що розлючений батько вийшов із кімнати, а Боббі сів і тут-таки відписав компанії «Енрікес і Далло», що відхиляє їхню пропозицію.

Закінчивши листа, молодик зітхнув. Він відмовлявся від шансу, який, найімовірніше, більше ніколи йому не випаде. Однак вибору не бачив.

Пізніше на полі для гольфу Боббі розповів про листа Френкі. Вона уважно слухала.

— І тобі довелося б їхати до Південної Америки?

— Авжеж.

— А ти хотів би?

— Так, чом би й ні?

Френкі зітхнула.

— У всякому разі, — рішуче сказала вона, — думаю, ти вчинив правильно.

— Це ти про Беджера?

— Так.

— Не міг же я підвести давнього друга, чи не так?

— Не міг. Але дивися, щоб цей давній друг, як ти його називаєш, не підвів тебе.

— О! Я буду обережним. Зі мною в кожному разі все буде гаразд. Майна в мене жодного немає.

— А в цьому щось є, — кинула Френкі.

— Що?

— Не знаю. Звучить мило, відгонить свободою і безтурботністю. Якщо добре подумати, то в мене теж нічого немає. Ну, тобто батько виділив мені гроші, і є купа будинків, де я можу жити, і одяг, і покоївки, і ще якісь жажливі родинні прикраси й чималенький кредит у

магазинах. Але все це належить родині. Не мені.

– Ні, але ж... – Боббі замовк.

– Звісно, це не те саме, розумію.

– Так, – сказав молодик. – Геть інше.

Раптом він відчув себе страшенно пригніченим.

Вони мовчки підійшли до наступної мітки.

– Я завтра іду до міста, – мовила дівчина, поки Боббі прилаштовував м'ячика.

– Завтра? Ох, а я збирався покликати тебе на пікнік.

– Я б залюбки. Та про все вже домовлено. Розумієш, у батька знову подагра.

– І тобі треба лишитися, щоб доглянути за ним, – припустив Боббі.

– Він ненавидить, коли за ним доглядають. Його це страшенно дратує. Батько любить, коли з ним лишається другий лакей. Той ставиться до нього співчутливо й терпить, коли він жбурляє в нього речі й обзиває проклятим дурнем.

Боббі опустил драйвер[9 - Ключка, якою роблять перший удар по м'ячу.] на м'яча, і той, пролетівши низько над землею, втрапив у бункер.

– От невдача, – сказала Френкі, провела довгий прямий удар, і її м'ячик пролетів над м'ячиком Боббі. – До речі, – зазначила вона, – ми могли б якось провести разом час у Лондоні. Ти ж там невдовзі житимеш?

– З понеділка. Але... не думаю, що це хороша ідея, щиро кажучи.

– Тобто? Що ти маєш на увазі?

– Ну, більшу частину часу я працюватиму механіком, тож...

– Хай так, – відказала дівчина. – Гадаю, це не завадить тобі так само, як і решті моїх друзів, прийти до мене на коктейльну вечірку й трохи розслабитися.

Боббі лише похитав головою.

– Я можу влаштувати вечірку з пивом і сосисками, якщо тобі це більше до душі, –

підбадьорливо мовила Френкі.

– Послухай, Френкі, ну навіщо все це? Ну... тобто я буду чужий серед твоїх друзів. У тебе зовсім інше коло спілкування.

– Запевняю, – сказала вона, – до мене приходять дуже різні люди.

– Не вдавай, наче нічого не розумієш.

– Можеш привести Беджера, якщо хочеш. Будеш не сам.

– Та в тебе якісь упередження щодо нього.

– Ризикну припустити, це через те, що він затинається. Поряд з людьми, які затинаються, я теж починаю затинатися.

– Послухай, Френкі. Нічого з цього не вийде, і ти сама це знаєш. Тут цей номер проходить. Мабуть, тут нема чого робити, і краще вже я, ніж нікого. Я нічого не хочу сказати – ти завжди добре до мене ставишся і все таке, і я вдячний. Але ж... Я знаю, що я ніхто, тобто...

– Коли закінчиш розводитися про свій комплекс меншовартості, – холодно відгукнулася Френкі, – може, спробуєш дістати свого м'ячика з бункера нібликом, а не патером.

– А я що?.. О, чорт! – Він поклав патер до сумки й дістав ніблик. Дівчина зловтішно спостерігала за тим, як Боббі п'ять разів поспіль ударив по м'ячику. Навколо них здійнялися хмари піску.

– Лунка твоя, – сказав молодик, підіймаючи м'ячика.

– Скидається на те. Виходить, матч за мною.

– Іще одну на прощання?

– Ні, не вийде. У мене купа справ.

– Ну звісно. Аякже.

Вони мовчки пішли до гольф-клубу.

– Що ж, – промовила Френкі, простягаючи руку. – Бувай, любий. Приємно було скористатися твоїм товариством, поки я тут нуджуся знічев'я. Ще побачимося, коли в мене не буде цікавіших справ.

– Послухай, Френкі...

– Можливо, ти зволиш прийти на мою костермонгерську вечірку. Для неї потрібні перламутрові гудзики, упевнена, ти зможеш знайти недорого у «Вулвортсі».

– Але, Френкі...

Його слова заглушило ричання «Бентлі», який дівчина щойно завела. Вона поїхала, граційно помахавши Боббі на прощання.

– Чорт! – спересердя кинув Боббі.

Френкі, думав молодик, повелася обурливо. Можливо, він висловився не надто тактовно, але, трясця, це була правда.

Мабуть, цього не варто було озвучувати.

Три наступні дні видавалися нескінченно довгими.

У вікарія боліло горло, через що він здебільшого мовчав, а коли й говорив, то пошепки. І терпів присутність четвертого сина так, як і належить справжньому християнину. Раз чи двічі процитував Шекспіра, щось там стосовно того, що «гадючі зуби – це менший страх, як від дітей невдячність»[10 - В. Шекспір, «Король Лір» (пер. Максима Рильського). – Прим. перекл.].

У суботу Боббі відчув, що не може більше лишатися вдома. Він попросив місіс Робертс, яка «управляла» будинком вікарія разом зі своїм чоловіком, зібрати йому бутербродів і, доповнивши їх пляшкою пива, купленого в Марчболті, вирушив сам-один на пікнік.

Останні кілька днів йому нестерпно бракувало Френкі. Старші люди такі нудні... Постійно заводять ту саму стару катеринку.

Молодик розлігся на лавці в заростях папороті й серйозно замислився над тим, як краще зробити: спершу перекусити, а потім поспати, чи спершу поспати, а потім з'їсти бутерброди.

Поки Боббі розмірковував, дилема відпала, бо він, сам того не помітивши, заснув.

Коли прокинувся, було вже пів на четверту! Він широко всміхнувся, уявивши, як розлютиться батько, дізнавшись, як син провів день. Прогулянка околицями – кілометрів десь із двадцять – от як мусить проводити час молодий чоловік. Така прогулянка неминуче вела до висновку: «Думаю, тепер я заслужив свій обід».

«Безглуздя якесь, – подумав Боббі. – Навіщо заслужувати обід довгою прогулянкою, здійснювати яку тобі зовсім не хочеться? Яка в цьому користь? Якщо ти насолоджуєшся прогулянкою, то це ж чистої води потурання власним слабкостям, а якщо не насолоджуєшся й однаково йдеш, то ти просто дурень».

З цими думками він накинувся на свій незаслужений обід і з'їв його з апетитом. Задоволено зітхнувши, молодик відкупорив пляшку пива. Навдивовижу гірке, воно таки чудово освіжало...

Боббі знову ліг горілиць на лавку, пожбуривши порожню пляшку в зарості вересу.

Відпочиваючи там, молодик почувався майже як бог. Світ був біля його ніг. Це просто вислів, але хороший вислів. Він може робити будь-що – варто лише спробувати. Плани досягнення небувалої величі, схеми сміливих починань проносилися крізь його свідомість.

Потім на нього знову найшла сонливість, навалилася апатія.

Він заснув...

Глибоким непробудним сном...

Розділ сьомий. Порятунк від смерті

Френкі зупинила свій великий зелений «Бентлі» біля бордюру великого старомодного будинку, над входом у який було написано: «Лікарня Святого Асафа».

Дівчина вийшла з машини і, розвернувшись, дістала з неї великий букет лілій. Потім подзвонила у двері. Її зустріла жінка в медсестринському вбранні.

– Я хотіла б відвідати містера Джонса, – повідомила Френкі.

Медсестра з неприхованою цікавістю дивилася на «Бентлі», на лілії та на Френкі.

– Хто до нього прийшов?

– Леді Френсіс Дервент.

Медсестра була в захваті, а пацієнт раптом виріс в її очах.

Вона провела Френкі нагору, в палату на другому поверсі.

– До вас відвідувач, містере Джонс. Вгадайте, хто це? Який приємний сюрприз.

Жінка говорила з підсилено бадьорими інтонаціями, властивими працівникам подібних закладів.

– Господи! – вигукнув Боббі, страшенно здивований. – Невже це Френкі!

– Привіт, Боббі. Принесла тобі, як водиться, квіти. Лілії, кажуть, символ смерті, але вибирати не було з чого.

– О, леді Френсіс, – защебетала медсестра, – вони чудові. Поставлю їх у воду.

І вона вийшла з палати.

Френкі сіла на поставлений, очевидно, для відвідувачів стілець.

– Ну, Боббі, – мовила вона. – Що тут коїться?

– Сам хотів би знати, – відказав Боббі. – Тепер я місцева сенсація. Вісім гранів морфію, не менше. Про мене хочуть написати в «Ланцеті» і «БМЖ».

– Що таке «БМЖ»? – перебила Френкі.

– «Британський медичний журнал».

– Добре, продовжуй. Можеш і далі жонглювати аббревіатурами.

– А ти знаєш, що смертельна доза – пів грана? Я мав би вже шістнадцять разів померти. Щоправда, науці відомо, що й після шістнадцяти оговтувалися, та все-таки вісім – це чимало, хіба ні? Тепер я тут герой. У них досі таких випадків не було.

– Їм страшенно пощастило.

– Ще б пак! Тепер у них є про що поговорити з іншими пацієнтами.

Повернулася медсестра з ліліями у вазах.

– Правду ж я кажу, сестро? – запитав Боббі. – Досі тут ніколи не було такого випадку?

– О! Це диво, що ви тут, – відказала та. – Після такого вам місце на цвинтарі. Але

подейкують, що лише безгрішні помирають молодими. – Вона посміялася з власного жарту й пішла.

– А що я казав, – промовив молодик. – От побачиш, я ще на всю Англію прославлюся.

Боббі безтурботно базікав далі. Усі ознаки комплексу меншовартості, які проявилися в ньому під час попередньої зустрічі, тепер безслідно зникли. Він діставав глибоке й егоїстичне задоволення, переповідаючи свою історію з усіма подробицями.

– Годі вже, – зупинила його Френкі. – Наче мені цікаво знати про всі ці шлункові зонди. Тебе послухати, то ти перший у світі, кого отруїли.

– Але небагатьом щасливчикам удавалося вижити після восьми гранів морфію, – не вгавав Боббі. – Чорт забирай, чому це тебе не вражає?

– Твоїм отруйникам не поталанило, – відказала дівчина.

– Отож. Змарнували стільки чистого морфію.

– Він був у пиві?

– Так. Мене знайшли, коли я спав як убитий, спробували розбудити й не змогли. Стривожилися, доправили на ферму й викликали лікаря...

– Далі я знаю, – поквапилася повідомити Френкі.

– Спершу вони подумали, що я навмисне його вжив. Потім, після моєї розповіді, повернулися до тієї лавочки, знайшли пляшку від пива там, де я її кинув, і відправили в лабораторію. Залишків, мабуть, було досить, щоб провести аналіз.

– Жодних здогадок щодо того, як морфій потрапив у пляшку?

– Взагалі нуль. Вони допитали працівників пабу, в якому я її купив, перевірили інші пляшки – там усе добре.

– Очевидно, хтось додав морфій у пиво, поки ти спав?

– Напевно. Пам'ятаю, я ще звернув увагу на те, що папірець на кришці наклеєно якось дивно.

Френкі задумливо кивнула.

– Ну, – сказала вона, – це доводить, що мое припущення в потягу було слушним.

– А що ти припустила?

– Що того чоловіка – Прітчарда – зіштовхнули зі скелі.

– Ти сказала це не в потягу, а на станції, – мляво виправив Боббі.

– Байдуже.

– Але чому ти...

– Любий, ну це ж очевидно. Нащо комусь прибирати з дороги тебе? Ти ж не багатий спадкоємець або що.

– А що як багатий? Може, у мене є якась тітка в Новій Зеландії, про яку я ніколи не чув? Що як вона лишила мені купу грошей?

– Нісенітниця. Ніхто не лишає гроші незнайомій людині. Тим паче, якщо ця людина – четвертий син. Ну а що, тепер такі важкі часи, що навіть у священників не буває по четверо синів. Ні, тут усе ясно. Ніхто не виграв би від твоєї смерті, тож це можна відкинути. Отже, тільки помста. Ти доньку аптекаря часом не зваблював?

– Не пригадую такого, – з гідністю відказав молодик.

– Я так і думала. Дехто зваблює стільки дівчат, що й порахувати не може. Але дозволю собі сказати, що ти взагалі ніколи нікого не зваблював.

– Френкі, ти змушуєш мене червоніти. І чому саме доньку аптекаря?

– Вільний доступ до морфію. Його не так уже й просто дістати.

– Хай там як, доньку аптекаря я не зваблював.

– І явних ворогів у тебе немає?

Боббі похитав головою.

– Ну, я ж казала, – з тріумфом підсумувала дівчина. – Це, певно, робота того, хто зіштовхнув Прітчарда зі скелі. А що думає поліція?

– Вони вважають, що це якийсь божевільний.

– Маячня. Божевільні не розгулюють на волі з необмеженими запасами морфію у пошуках

випадкових пляшок від пива, куди його можна додати. Ні. Хтось зіштовхнув Прітчарда зі скелі. За хвилину чи дві з'являешся ти, і та людина підозрює, що ти все бачив, і вирішує прибрати тебе з дороги.

– Ця версія не тримається купи, Френкі.

– Це ж чому?

– Ну, по-перше, я нікого не бачив.

– Так, але та людина цього не знає.

– І якби я навіть щось бачив, то мусив би повідомити про це на дізнанні.

– Певно, що так, – неохоче погодилася Френкі.

На якусь мить вона замислилася.

– Можливо, та людина подумала, що ти бачив щось таке, чому не надав значення, а насправді то було важливо? Звучить заплутано, але ти мене зрозумів?

Боббі кивнув.

– Здогадуюся, про що ти, та це здається не надто ймовірним.

– Я певна, що ці випадки пов'язані. Ти був на місці події – першим опинився там...

– Томас теж там був, – нагадав молодик, – але ніхто не намагався його отруїти.

– Можливо, поки що, – бадьоро заперечила Френкі. – Можливо, вони намагалися, але їм не вдалося.

– Усе це якось притягнуто за вуха.

– А я думаю, що це логічно. Обидві події вибиваються з усього, що зазвичай стається в нашому болоті, Марчболті. Ні, стривай, була ще й третя!

– Яка?

– Робота, що її тобі запропонували. Це, звісно, не аж така вже подія-подія, але дивна річ, погодься. Я ніколи не чула, щоб зарубіжна контора запрошувала на роботу нічим не видатного колишнього офіцера флоту.

– Нічим не видатного, кажеш?

– Тоді про тебе ще не збиралися писати в «Британському медичному журналі». Але подумай. Ти бачив те, чого не мав бачити, ну або вони (хай хто б то був) так вважають. Добре. Спершу намагаються позбутися тебе, запропонувавши роботу за кордоном. Коли цей план провалюється, вирішують зовсім прибрати тебе з дороги.

– Хіба це не занадто радикально? До того ж ризик?

– О! Але вбивці завжди входять в азарт. Жадоба до вбивств росте разом із кількістю жертв.

– Як у «Третій плямі крові», – зазначив Боббі, пригадавши одну зі своїх улюблених книжок.

– Так. І як у житті. Згадай Сміта з його дружинами, Армстронга з його жертвами.

– Але, Френкі, ну що такого я міг побачити?

– Тут питання, – визнала вона. – Я згодна, ти не міг бачити власне моменту вбивства, інакше розповів би про це на дізнанні. Це, певно, стосується самої людини. Можливо, у неї була родимка, надміру гнучкі пальці чи ще якась фізична властивість.

– Ти розмірковуєш, як доктор Торндайк[11 - Головний герой детективних творів Річарда Остіна Фрімена.], розумію. Але я не бачив нічого такого, чого не бачила поліція.

– Дійсно. Ідіотське припущення. Ох, як це складно, правда ж?

– Мені приємні твої припущення, – зауважив Боббі. – Завдяки їм я відчуваюся важливим. А проте, гадаю, що це всього лиш припущення.

– А я впевнена, що маю рацію. – Френкі підвелася. – Мені вже час. Зайти до тебе завтра?

– О! Звісно. Бадьорий щебет медсестер злегка набрид. До речі, ти щось дуже швидко повернулася з Лондона?

– Любий, щойно я дізналася про тебе, одразу помчала назад. Це так захопливо – романтично отруений друг.

– Не знаю, чи є бодай трохи романтики в морфії, – задумливо відказав Боббі.

– Ну гаразд, я зайду завтра. Тебе можна поцілувати чи не варто?

– Я не заразний, – захопив її молодик.

– Тоді подбаю про хворого як слід.

Вона легенько поцілувала його.

– До завтра.

Коли Френкі вийшла, з'явилася медсестра з чаєм.

– Я не раз бачила її світлини в газеті (хоч там вона не дуже схожа на себе) і, звичайно ж, бачила, як вона тут роз'їжджала на своїй машині, але ніколи, так би мовити, зблизька. Ані краплі зарозумілості, так?

– Авжеж! – мовив Боббі. – Зарозумілою Френкі точно не назвеш.

– Я і старшій сестрі сказала: леді Френсіс не випендрюється. І не пихата. Проста, як ви чи я, так оце і сказала.

Боббі мовчав, подумки заперечуючи висновок медсестри. Вона, зрозумівши, що він не хоче підтримувати розмову, вийшла.

Молодик залишився наодинці.

Він допив чай. Тоді ще раз проаналізував дивовижну теорію Френкі, щоправда, не зовсім охоче, але погодився-таки з нею. Потім почав думати, чим би розважитися.

Погляд його зачепився за вази з ліліями. Так мило з боку Френкі привезти йому всі ці квіти, і вони, звісно, дуже красиві, та краще б їй спало на думку прихопити для нього кілька детективів. Молодик глянув на столик біля ліжка. Там лежав роман Уїди[12 - Псевдонім англійської письменниці Марії Луїзи Раме.] і примірник «Джона Галіфакса, джентльмена»[13 - Роман Діни Крейк.], а ще минулотижневий «Марчболт віклі таймз». Він узяв «Галіфакса».

Боббі вистачило на п'ять хвилин. Йому, вирослому на «Третій плямі крові», «Справі вбитого ерцгерцога», «Дивовижній загадці флорентійського кинджала», у «Галіфаксові» бракувало динаміки.

Зітхнувши, він узяв останній випуск «Марчболт віклі таймз».

За якусь мить уже тиснув на кнопку за подушкою з такою силою, що медсестра бігцем вскочила в палату.

– Що сталося, містере Джонс? Вам погано?

– Зателефонуйте в Палац! – вигукнув Боббі. – Скажіть леді Френсіс, що вона мусить негайно повернутися!

– О, містере Джонс. Не можна такого просити.

– Не можна? – перепитав Боббі. – Якби ви дозволили мені встати з цього проклятого ліжка, то побачили б, що мені можна, а що ні. А поки що вам доведеться зробити це за мене.

– Але навряд чи вона вже повернулася.

– Ви погано знаєте її «Бентлі».

– Вона ще не випила чаю.

– Послухайте мене уважно, дорогенька, – промовив молодик, – годі сперечатися зі мною. Зробіть, як я сказав. Передайте, що вона має негайно повернутися, бо мені треба розповісти їй дещо важливе.

Переможена, медсестра знехотя пішла. Вона переказала прохання Боббі по-своєму.

«Містер Джонс цікавиться, чи не могла б леді Френсіс приїхати до нього, бо він мусить сказати їй дещо важливе, звісно, якщо це не завдасть їй незручності й заради цього не доведеться змінити плани».

Леді Френсіс коротко відповіла, що приїде негайно.

– Ясно як день, – заявила медсестра іншим колежанкам, – вона в нього закохалася. Он воно що!

Коли Френкі повернулася, їй кортіло якнайшвидше дізнатися, що сталося.

– Це що за негайний виклик? – спитала вона.

Боббі сидів у ліжку, щоки йому пломеніли. Він потрусив примірником «Марчболт віклі таймз».

– Поглянь сюди, Френкі.

Вона глянула.

– І що? – запитала.

– Ось ця фотографія. Ти сказала, що це ретуш, але однаково схоже на місіс Кейман.

Молодик тицьнув пальцем у розмиту фотографію. Під нею було надруковано:

Світлина, знайдена при загибломu, завдяки якій вдалося встановити його особистість.
Місіс Амелія Кейман, сестра небіжчика.

– Саме так я і сказала, і так воно і є. Не бачу, чим тут можна захоплюватися.

– І я не бачу.

– Але ж ти казав...

– Я знаю, що казав. Та розумієш, Френкі, – наступні слова Боббі промовив дуже виразно, – це не та фотографія, яку я повернув до кишені загиблого...

Вони презирнулися.

– У такому разі, – повільно почала дівчина.

– Або фотографій було дві...

– Що малоймовірно...

– Або...

Вони замовкли.

– Той чоловік... як там його? – запитала Френкі.

– Бассінгтон-френч! – нагадав Боббі.

Розділ восьмий. Загадка фотографії

Вони втупилися одне в одного, намагаючись призвичаїтися до змін у ситуації.

– Більше нема кому, – сказав Боббі. – Він єдина людина, яка мала можливість зробити це.

– Хіба що, як ми вже припускали, фотографій було дві.

– Але ми зійшлися на тому, що це малоімовірно. Якби їх було дві, поліція використала б обидві для встановлення особистості.

– У всякому разі це легко перевірити, – мовила Френкі. – Можна запитати в поліції. Припустімо, що при загиблому була тільки одна фотографія – та, яку ти бачив і яку повернув до кишені. Коли ти пішов, вона була ще там, а коли прибула поліція – вже ні. Єдина людина, яка могла взяти одну світлину й покласти іншу, це – Бассінгтон-френч. Опиши його, Боббі.

Молодик насупився, намагаючись пригадати.

– Якийсь невиразний тип. Приемний голос. Явно джентльмен. Я не дуже його роздивився. Він сказав, що нетутешній. І ще щось про те, що підшукує будинок.

– Так, усе це можна перевірити, – відказала Френкі. – Єдине бюро нерухомості в Марчболті – «Вілер та Овен». – Вона здригнулася і додала: – Боббі, а ти не подумав про те... Якщо Прітчарда штовхнули, то Бассінгтон-френч і має бути тим, хто це зробив...

– Жах, – сказав Боббі. – Він здавався таким приемним чоловіком. Але знаєш, Френкі, ми ж не можемо бути впевнені, що Прітчарда зіштовхнули.

– А я впевнена!

– Ти одразу так думала.

– Ні, спочатку мені просто цього хотілося, бо так цікавіше. Але зараз це більш-менш точно. Твоя раптова поява порушує плани вбивці. Ти знайшов фотографію, отже, тебе слід прибрати.

– Тут є проблемка, – зауважив Боббі.

– Яка? Щойно ти пішов, Бассінгтон-френч лишився з тілом сам на сам і замінив фото, яке вдалося побачити тільки тобі.

Але молодик і далі заперечно хитав головою.

– Ні, не збігається. Уявімо на мить: фотографія була такою важливою, що через неї мене

довелося б прибрати, як ти кажеш. Звучить абсурдно, але не відкидаю, що це можливо. Ну, тоді, якщо він збирався спекатися мене, краще було зробити це одразу. Те, що я поїхав до Лондона й не читав «Марчболт віклі таймз» чи інших газет, де надруковано фотографію, випадковість, на яку не можна було розраховувати. Я ж міг одразу заявити: «Це не та фотографія, що я бачив». Навіщо чекати завершення дізнання, на якому все пройшло так добре.

– У цьому щось є, – погодилася Френкі.

– І ще. Я не можу бути абсолютно певним, але майже готовий поклястися, що коли поклав фотографію назад до кишені загиблого, то Бассінгтона-ффренча поряд не було. Він прийшов за п'ять чи десять хвилин.

– Можливо, він увесь час спостерігав за тобою, – заперечила дівчина.

– Не уявляю, як він міг би це зробити, – повільно відказав Боббі. – Те місце, де я сидів, проглядається лише з однієї точки. А далі скеля здіймається, тож із-за неї нічого не видно. Є тільки одна точка, і коли Бассінгтон-ффренч у ній опинився, то я одразу його почув. Кроки відлунюються вниз. Можливо, він і був поряд, але бачити мене не міг – це точно.

– Виходить, на твою думку, йому не відомо про те, що ти бачив фото?

– Не уявляю, як би він про це дізнався.

– І Бассінгтон-ффренч міг не боятися, що ти бачив, як він це зробив... як убив Прітчарда, бо, згідно з твоїми словами, це абсурд. Ти ніколи не приховав би цього. Здається, тут щось інше.

– Але я ніяк не збагну що.

– Щось таке, про що вони дізналися тільки по завершенні дізнання. Не знаю, чому я кажу «вони».

– А чом би й ні? Зрештою, Кеймани, певно, також до цього причетні. Мабуть, у них банда. Люблю банди.

– Це несмак, – неуважно зазначила Френкі. – Убивство, скоєне самотужки, оце вищий клас, Боббі!

– Так?

– А що Прітчард сказав перед тим, як помер? Ти ще розповідав мені на полі для гольфу. Якесь дивне запитання.

– «Чому не Еванс?»

– То, може, річ у цьому?

– Але це на голову не налазить.

– Так здається на позір, проте це може бути важливо, Боббі. Я переконана, що це важливо. О ні, я ідіотка, ти ж не розповів про це Кейманам.

– Правду кажучи, розповів, – повільно визнав молодик.

– Розповів?

– Так, написав ім того ж вечора. Додавши, звісно, що це навряд чи має значення.

– І що було потім?

– Кейман відповів, ввічливо погодившись, що це не важливо, і подякувавши мені за клопіт. Я був ні в сих ні в тих.

– А тоді за два дні ти отримав того листа від дивної контори, яка намагалася підкупити тебе на переїзд до Південної Америки?

– Так.

– Ну, – сказала Френкі, – я не знаю, чого тобі ще бракує. Спершу вони намагаються заманити тебе до Південної Америки, ти відмовляєшся, і тоді стежать за тобою і вибирають влучний момент, щоб додати у твоє пиво добрячу дозу морфію.

– То, виходить, Кеймани таки причетні до цього?

– Звісно, причетні!

– Отже, – задумливо мовив Боббі, – якщо ти правильно відновила послідовність подій, то вони причетні. За нашою теорією, усе було так. Містера Ікс навмисне зіштовхують зі скелі – ймовірно, це робить БФ (перепрошую за ці багатозначні ініціали). Важливо, щоб особистість містера Ікс не встановили, тож йому в кишеню поклали портрет місіс К., а портрет прекрасної незнайомки вилучили. (Цікаво, хто вона?)

– Не відхиляйся від теми, – серйозно сказала дівчина.

– Місіс К. чекає, поки знайдуть фотографію, а тоді виходить на сцену в ролі вбитої горем

сестри, що впізнала в містерові Ікс свого брата, який щойно повернувся здалеку.

– Ти не віриш, що він насправді її брат?

– Ні на мить! Ти знаєш, я весь час сумнівався. Кеймани – люди зовсім іншого кола. Тим часом загиблий був – недобре, звісно, так говорити, ніби я підстаркуватий англо-індієць, – але загиблий був справжнім *rukka sahib*[14 - Жаргонний вислів (букв. пер. – «істинний володар»), який використовували в колоніальній Індії для схвальної характеристики європейців загалом і британських представників влади зокрема.].

– А Кеймани однозначно – ні?

– Дуже однозначно.

– І ось, коли Кеймани вже думають, що все зійшло їм з рук – тіло упізнали, смерть визнали випадковою, все як по маслу, – з'являешся ти й змішуєш їм карти, – далі роздумувала Френкі.

– «Чому не Еванс?» – Боббі замислено повторив останні слова небіжчика. – Не розумію, що такого в цьому запитанні, що воно могло когось насторожити.

– А! Це просто тому, що ти не знаєш. Це десь так, як складаєш завдання для кросворда. Пишеш запитання, і воно здається тобі таким до безглуздя простим, що всі одразу здогадаються, а потім страшенно дивуєшся, що ніхто й гадки не має, що ти собі задумав. «Чому не Еванс?» Ця фраза може здаватися їм збіса важливою, та вони не допетрали, що для тебе це просто маячня.

– Ну й телепні.

– Та отож. Але вони, можливо, подумали, що коли вже Прітчард сказав це, то міг сказати щось іще, що теж пригадається з часом. У кожному разі вони не хотіли ризикувати. Безпечніше було прибрати тебе.

– Власне, вони дуже ризикували. Чому б не влаштувати ще один «нешасний випадок»?

– Ні, ні, це було б нерозумно. Два нещасні випадки протягом тижня. Це навело б на думки про зв'язок між цими подіями, що, своєю чергою, спровокувало б додаткове розслідування обставин першої смерті. Ні, я вважаю, що простота їхнього методу насправді виважена.

– Але ж ти казала, що морфій не так просто дістати.

– Так і є. Треба розписуватися в реєстраційних журналах, де ведеться облік усіх, хто купував отруту, ну й таке інше. А от наші злочинці мали легкий доступ до морфію.

– Як лікарі, медсестри чи аптекарі, – припустив Боббі.

– Я схилиюся до думки про незаконно ввезені ліки.

– Не можна змішувати кілька злочинів у один, – заперечив молодик.

– Розумієш, найбільша проблема – це відсутність мотиву. Твоя смерть нікому не вигідна. То що подумає поліція?

– Що це якийсь божевільний, – сказав Боббі. – Саме так вони й вирішили.

– Бачиш, усе просто!

Раптом Боббі розсміявся.

– Що тебе так розвеселило?

– Думка про те, які вони, мабуть, роздратовані тепер! Увесь цей морфій, якого вистачило б на вбивство п'ятьох-шістьох людей – а я живий-живісінький.

– Непередбачуваний жарт долі, – погодилася Френкі.

– Питання в тому, що робити далі, – по-діловому сказав Боббі.

– О! У нас багато справ, – одразу відповіла дівчина.

– Наприклад?..

– Ну, перевірити, скільки фотографій було при покійному, пересвідчитися, що одна, а не дві. Розвідати про Бассінгтона-френча та його пошуки будинку.

– Гадаю, тут усе буде чисто.

– Чому ти так вважаєш?

– Ну дивися, Френкі, подумай хвилинку. Бассінгтон-френч має бути поза підозрами. Мусить бути чистим і незаплямованим. Найімовірніше, виявиться, що жодним чином не пов'язаний з покійним і перебуває тут з цілком вагомими причинами. Можливо, він і вигадав пошук будинку в ході розмови, але я впевнений, що причину приїхати сюди собі забезпечив. Загадковим незнайомцем, який випадково опинився поряд із місцем подій, тут не може й пахнути. Упевнений, що Бассінгтон-френч – його справжнє ім'я і що він із тих, на кого підозри не падають.

– Так, – задумливо погодилася Френкі. – Слушний висновок. Зв'язок між Бассінгтоном-френчем і Алексом Прітчардом установити не вдасться. Але якби ми знали справжнє ім'я загиблого...

– О! Це вже зовсім інша річ.

– Отже, було дуже важливо, щоб особу покійного не встановили... Тому Кеймани й розіграли свою виставу. А втім, це був великий ризик.

– Ну, тут ти забуваєш, що його тіло ідентифікували з блискавичною швидкістю. Після цього, навіть якби його фото і з'явилося в газетах (а ти знаєш, які нечіткі там зображення), люди могли б лише казати: «Дивно, як же ж цей Прітчард, що впав зі скелі, схожий на містера Ікс».

– Тут є нюанс, – швидко додала Френкі. – Містер Ікс має бути не з тих, кого миттю кинуться шукати. Інакше кажучи, він не міг бути сім'янином, бо його дружина чи родичі одразу побігли б у поліцію і заявили про зникнення.

– Яка ти розумничка, Френкі. Так, він або збирався за кордон, або щойно повернувся (засмагу мав ідеальну – як у мисливця на велику дичину – був схожий на нього), а ще не міг мати родичів, які все знали б про його пересування.

– Ми просто прекрасно розслідуємо цей злочин, – схвально сказала дівчина. – Якщо, звісно, нічого не наплутали.

– Дуже ймовірно, – відповів Боббі. – Але, як мені здається, усе, що ми тут наговорили, звучить раціонально, якщо не враховувати дикої неймовірності всієї цієї ситуації.

Френкі безтурботним жестом відмахнулася від «дикої неймовірності».

– Питання в тому, як діяти далі, – сказала вона. – Я думаю, що в нас є три варіанти.

– Продовжуй, Шерлоку.

– Перший варіант – це ти. Вони намагалися вбити тебе. Ймовірно, спробують знову. Тепер ми зможемо щось розвідати про них. Ну, тобто ти будеш приманкою.

– Ні, дякую, Френкі, – з притиском відказав Боббі. – Цього разу мені пощастило, але не факт, що пощастить, якщо вони нападуть на мене з важким тупим предметом. Я збираюся бути дуже обережним після того, що сталося. Тож давай викреслимо варіант із приманкою.

– Я боялася, що ти так скажеш, – зітхнула Френкі. – Молоді чоловіки в наші дні такі

розманіжені. Батько так каже. Їм більше не подобається завдавати собі незручностей чи ризикувати життям. Як шкода.

– Ага, дуже шкода, – мовив Боббі твердо. – Другий варіант?

– Відштовхнутися від фрази «Чому не Еванс?» – відповіла Френкі. – Очевидно, загиблий приїхав сюди навідати Еванса, хай хто то був. Якщо нам вдасться знайти Еванса...

– Як гадаєш, скільки Евансів живе в Марчболті?

– Думаю, приблизно сімсот, – припустила дівчина.

– Не менше! Можна спробувати, але щось я не певен.

– Ми могли б зробити список Евансів і навідатися до ймовірних кандидатів.

– І що ми в них запитаємо?

– А це вже складніше, – відказала Френкі.

– Потрібно більше інформації, – зазначив Боббі. – Тоді цей план може стати в пригоді. А який був третій варіант?

– Бассінгтон-френч. Ця зачіпка мусить дати нам якусь інформацію. Це нерозповсюджене прізвище. Я запитаю батька. Він знає всі ці аристократичні прізвища та їхні родинні відгалуження.

– Ага, – погодився Боббі. – Тут ми можемо кудись просунутися.

– Ми ж у всякому разі збираємося щось робити?

– Авжеж. Ти ж не думаєш, що я дозволю безкарно труїти себе морфієм?

– Оце я розумію, – відповіла дівчина.

– І до того ж я мушу помститися за принизливе промивання шлунка.

– Годі вже, – сказала Френкі. – Зараз ти знову почнеш вдаватися в гидкі й непристойні деталі, якщо я тебе не спиню.

– Немає в тобі жіночого милосердя, – дорікнув їй молодик.

Розділ дев'ятий. Щодо Бассінгтона-ффренча

Френкі, не гаючи часу, взялася до роботи. Того ж вечора напосілася на батька.

– Батьку, – почала вона, – ти знаєш Бассінгтонів-ффренчів?

Лорд Марчінгтон, який читав політичну статтю, не одразу збагнув, про що йдеться.

– Вони тут ні до чого, це все американці, – серйозно сказав він. – Уся ця клоунада, конференції – марне витрачання часу та грошей...

Френкі кілька разів уточнювала запитання, неначе локомотив, штовхаючи свідомість лорда Марчінгтона до потрібної зупинки.

– Бассінгтони-ффренчі, – повторила вона.

– І що тобі до них? – спитав лорд Марчінгтон.

Френкі не знала, що відповісти. Натомість вона добре знала, що батькові подобається сперечатися, тож сказала:

– Це ж йоркширська родина?

– Маячня! Гемпширська. Ще є, звісно, шропширська гілка, а також ірландська. Звідки твої друзі?

– Точно не знаю, – відказала дівчина, погодившись із припущенням про нових знайомих.

– Не знаєш? Це ж як? Треба знати!

– Люди не поспішають розпитувати в наші дні, – пояснила Френкі.

– Не поспішають, – оце й усе, що вони роблять. У наші дні ми розпитували. Тоді одразу було зрозуміло, хто й звідки. Каже хтось, що він із гемпширської гілки – чудово, твоя бабуся вийшла заміж за мого троюрідного брата. Ставало ясно, як ми пов'язані.

– Мабуть, це було мило, – відповіла на батькові слова Френкі. – Але тепер не до генеалогічних та географічних досліджень.

– Та вам тепер ні до чого немає діла, окрім як до отруйних коктейлів.

Лорд Марчінгтон раптом застогнав від болю – він ворухнув подагричною ногою, якій не йшло на користь необмежене споживання портвейну з родинних підвалів.

– А вони багаті? – запитала його донька.

– Бассінгтони-френчі? Важко сказати. Шропширських життя потріпало – податки на спадок, інші клопоти. Хтось із гемпширських одружився з багатою спадкоємицею. Американкою.

– Хтось із Бассінгтонів-френчів був тут позавчора, – сказала Френкі. – Підшукував собі будинок, здається.

– Як дивно. Навіщо комусь купувати тут будинок?

«От у чому питання», – подумала Френкі.

Наступного дня вона пішла в контору ріелторів, шановних Вілера та Овена.

Містер Овен власною персоною кинувся їй назустріч. Френкі люб'язно всміхнулася йому й сіла на стілець.

– Чим же ми заслужили ласку допомогти вам, леді Френсіс? Невже ви збираєтеся продати Палац? Ха-ха-ха! – Містер Овен посміявся з власного жарту.

– Якби ж то ми могли, – мовила вона. – Ні, правду кажучи, у мене виникла підозра, що один мій друг був тут позавчора. Містер Бассінгтон-френч. Він підшукував будинок.

– А! Так, дійсно. Я добре запам'ятав прізвище. Дві літери «ф».

– Точно, – підтвердила дівчина.

– Він розпитував, що тут продається з невеликих будинків. Мусив повернутися додому наступного дня, тож мало подивився, але я так розумію, що він нікуди не поспішає. Після його від'їзду на продаж виставили ще один чи два будинки, які могли б йому підійти. Я надіслав йому деталі, але відповіді не отримав.

– Ви писали на його лондонську чи заміську адресу? – уточнила Френкі.

– Зараз гляну. – Він викликав молодшого секретаря. – Френку, потрібна адреса Бассінгтона-френча.

– Роджер Бассінгтон-френч, есквайр, «Мерровей-корт», Стеверлі, Гемпшир, – жваво

повідомив молодший секретар.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (<https://www.litres.ru/agata-kristi/chomu-ne-evans/?lfrom=362673004>) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

1

Штучна піщана пастка, яку зазвичай установлюють перед гріном. – Тут і далі прим. ред., якщо не зазначено інше.

2

Ділянка навколо лунки із коротко підстриженою травою.

3

Ключка з пласким гаком, призначена для вибивання м'яча на грін.

4

Ключка з масивним похилим гаком, призначена для вибивання м'яча з бункера.

5

Ключка з пласким гаком, призначена для здійснення ударів на короткі та середні відстані.

6

Змазаний удар у гольфі, коли м'яч летить не прямо, а вбік.

7

Помічники гольфістів, які переносять ключки, а також дають поради щодо гри.

8

Ключка, призначена для забивання м'яча в лунку з невеликої відстані.

9

Ключка, якою роблять перший удар по м'ячу.

10

В. Шекспір, «Король Лір» (пер. Максима Рильського). – Прим. перекл.

11

Головний герой детективних творів Річарда Остіна Фрімена.

12

Псевдонім англійської письменниці Марії Луїзи Раме.

13

Роман Діни Крейк.

14

Жаргонний вислів (букв. пер. – «істинний володар»), який використовували в колоніальній Індії для схвальної характеристики європейців загалом і британських представників влади зокрема.